

TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SODNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Τύπος και Πληροφόρηση

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 92/04/GR

11 Νοεμβρίου 2004

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση C-209/03

*The Queen κατά London Borough of Ealing και Secretary of State for Education ex parte
Dany Bidar*

**ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ LEENDERT GEELHOED, ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ, Η ΚΑΛΥΨΗ, ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ
ΔΑΝΕΙΩΝ Ή ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ, ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΕΩΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΟΥ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΜΠΙΠΤΕΙ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΚ**

*Η υποχρέωση διαμονής επιτρέπεται καταρχήν να χρησιμοποιείται ως κριτήριο επιλεξιμότητας,
αλλά δεν πρέπει να υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την απόδειξη της υπάρξεως
πραγματικού δεσμού του φοιτητή με το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία.*

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η κάλυψη των δαπανών διαβίωσης των φοιτητών γίνεται κατά κύριο λόγο με τη χορήγηση φοιτητικού δανείου από το κράτος. Το δάνειο αυτό χορηγείται με επιτόκιο συνδεδεμένο με τον πληθωρισμό και χαμηλότερο από τα εμπορικά επιτόκια, ο δε φοιτητής ξεκινά την αποπληρωμή του δανείου μόνον αφότου οι αποδοχές του υπερβούν ορισμένο ποσό. Ο υπήκοος κράτους μέλους δικαιούται τέτοιο δάνειο εφόσον είναι «εγκατεστημένος» στο Ηνωμένο Βασίλειο και είναι κάτοικος Ηνωμένου Βασιλείου επί τρία έτη πριν την έναρξη των σπουδών του. Για να θεωρηθεί ένα πρόσωπο «εγκατεστημένο» στο Ηνωμένο Βασίλειο, πρέπει να έχει διαμείνει εκεί επί τέσσερα έτη για οποιονδήποτε σκοπό, εξαιρουμένης της πλήρους παρακολουθήσεως προγράμματος σπουδών.

Ο Dany Bidar, γάλλος υπήκοος, μετέβη στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1998 και παρακολούθησε τα τρία τελευταία έτη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής στο Λονδίνο. Τον Σεπτέμβριο του 2001 εγγράφηκε σε πρόγραμμα σπουδών του University College του Λονδίνου και υπέβαλε αίτηση επιχορήγησης στο London Borough of Ealing. Ενώ έλαβε επιχορήγηση για τα δίδακτρα, δεν του χορηγήθηκε δάνειο προς κάλυψη των δαπανών διαβίωσης, επειδή δεν ήταν «εγκατεστημένος» στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο Dany Bidar προσέβαλε την απόφαση αυτή, ισχυριζόμενος ότι η υποχρέωση διαμονής συνιστά διακριτική μεταχείριση λόγω εθνικότητας, την οποία απαγορεύει η Συνθήκη ΕΚ. Το

High Court υπέβαλε στο Δικαστήριο το ερώτημα αν, μετά την τροποποίηση της Συνθήκης ΕΚ και, ιδίως, μετά την καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, η κάλυψη των δαπανών διαβίωσης των φοιτητών παραμένει εκτός πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ. Στην αντίθετη περίπτωση, ποια είναι τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, ώστε οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας να στηρίζονται σε αντικειμενικές εκτιμήσεις.

Σήμερα, ο γενικός εισαγγελέας Geelhoed διατύπωσε τις προτάσεις του επί της υποθέσεως.

Ο γενικός εισαγγελέας επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την προγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου, η κάλυψη των δαπανών διαβίωσης δεν εμπίπτει στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΟΚ. Ωστόσο, μετά τη θέσπιση, **με τη συνθήκη του Μάαστριχτ**, διατάξεων που **υπάγουν την εκπαίδευση στις δράσεις της Κοινότητας**, προκύπτει ότι το ζήτημα της καλύψεως των δαπανών διαβίωσης ενδεχομένως εμπίπτει πλέον στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης. Περαιτέρω, υπό το πρίσμα της καθιέρωσης της ιθαγένειας της ΕΕ και της συναφούς νομολογίας του Δικαστηρίου, η άποψη του γενικού εισαγγελέα είναι ότι **η κάλυψη των δαπανών διαβίωσης εμπίπτει πλέον στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου**. Όπως επεκτάθηκε, λόγω της ιθαγένειας της ΕΕ, **στα μη ενεργά από οικονομικής απόψεως πρόσωπα το δικαίωμα μεταβάσεως και διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους**, ομοίως επεκτείνεται στα πρόσωπα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, **το δικαίωμα να λαμβάνουν ορισμένες παροχές**, όπως οι επίδικες, οι οποίες συνήθως χορηγούνται σε εργαζομένους.

Όσον αφορά τα κριτήρια βάσει των οποίων προσδιορίζεται αν οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας δικαιολογούνται αντικειμενικά και δεν στηρίζονται στην ιθαγένεια, ο γενικός εισαγγελέας παρατηρεί, πρώτον, ότι, όταν οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας είναι αυστηρότερες για τους πολίτες της ΕΕ που διαμένουν στο κράτος μέλος υποδοχής σε σχέση με τους υπηκόους του κράτους αυτού, αυτό συνιστά, εκ πρώτης όψεως, έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω εθνικότητας, η οποία αντιβαίνει στη Συνθήκη. Ωστόσο, η δυσμενής αυτή διάκριση ενδέχεται να είναι νόμιμη, εφόσον δικαιολογείται από την επιδίωξη νόμιμου σκοπού και είναι ανάλογη προς αυτήν.

Ο γενικός εισαγγελέας, δέχεται ότι τα κράτη μέλη έχουν νόμιμο συμφέρον να αποτρέπουν την κατάχρηση προγραμμάτων ενισχύσεως των φοιτητών και τον «τουρισμό για χρησιμοθηρικούς σκοπούς», αλλά επισημαίνει ότι ο τρόπος διασφάλισης του συμφέροντος αυτού δεν πρέπει να υποσκάπτει τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ. Επομένως, **το κράτος μέλος μπορεί μεν να επιβάλει προϋποθέσεις προς διασφάλιση της υπάρξεως γνήσιου δεσμού του αιτούντος με το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία**, ωστόσο οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να είναι **κατάλληλες** και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο.

Το Δικαστήριο έχει κατά το παρελθόν κρίνει ότι η υποχρέωση διαμονής αποτελεί, καταρχήν, κατάλληλο μέσο για να εκτιμάται αν πράγματι υφίσταται τέτοιος δεσμός. Ωστόσο, αν η απαίτηση αυτή καταλήγει στον αποκλεισμό από την κάλυψη των δαπανών διαβίωσης προσώπου που είναι σε θέση να αποδείξει την ύπαρξη γνήσιου δεσμού με το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία, το αποτέλεσμα είναι δυσανάλογο. Ο δεσμός αυτός με το εκπαιδευτικό σύστημα είναι προφανής ιδίως όταν ένα πρόσωπο έχει ακολουθήσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο κράτος μέλος όπου αυτή είναι πλέον κατάλληλη για να προετοιμάσει το πρόσωπο αυτό για την εισαγωγή του σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσής στο εν λόγω κράτος μέλος.

Τέλος, ο γενικός εισαγγελέας επισημαίνει ότι τυχόν απόφαση υπέρ της υπαγωγής των επιχορηγήσεων των δαπανών διαβίωσης στο πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας συνιστά νέα και καινοφανή εξέλιξη του κοινοτικού δικαίου, την οποία η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν είχε προβλέψει όταν θέσπισε τη σχετική νομοθεσία. Περαιτέρω, επισημαίνει ότι οι οικονομικές συνέπειες της απόφασης υπέρ του Dany Bidar δεν είναι σαφείς. Κατά συνέπεια, προτείνει να περιοριστεί χρονικά η ισχύς της υπέρ του Dany Bidar απόφασης στις έννομες σχέσεις που γεννώνται μετά την ημερομηνία εκδόσεως της απόφασης αυτής, εκτός των περιπτώσεων όπου έχουν κινηθεί πριν την ημερομηνία αυτή δικαστικές διαδικασίες στρεφόμενες κατά αποφάσεων με τις οποίες απορρίφθηκαν αιτήσεις φοιτητών για την κάλυψη δαπανών διαβίωσης.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η γνώμη του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύει το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Γλώσσες στις οποίες διατίθεται: γαλλικά, αγγλικά, ισπανικά, γερμανικά, φιλανδικά, ελληνικά, ιταλικά, ολλανδικά και πορτογαλικά

Το πλήρες κείμενο των προτάσεων βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου

<http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=el>

Μπορείτε, κατά κανόνα, να το συμβουλευθείτε από τις 12 το μεσημέρι, ώρα κεντρικής Ευρώπης, κατά την ημερομηνία της αναπτύξεως των προτάσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την κα Estella Cigna Angelidis

Τηλ.: (00352) 4303 2180 Fax: (00352) 4303 2674